

UNIE PRO ŘEKU MORAVU

občanské sdružení

Hrubá Voda 10, 783 61 Hlubočky, IČO: 60552417

OBSAH

1 UNIE PRO ŘEKU MORAVU	2
1.1 KDO JSME, CO CHCEME, CO DĚLÁME	2
1.2 DUNAJSKÉ ENVIRONMENTÁLNÍ FÓRUM	3
1.3 KDE NÁS NAJDETE	3
1.4 ČLENSKÁ ZÁKLADNA	3
1.5 ORGANIZAČNÍ STRUKTURA V ROCE 2008	3
2 PROJEKTY UNIE PRO ŘEKU MORAVU V ROCE 2008.....	5
2.1 OSECKÁ BEČVA	5
2.2 SVITAVA PRO LETOVICE	7
2.3 ŘEKY PRO MĚSTA, MORAVA PRO OLOMOUČ, OPAVA PRO KRNOV	8
2.4 AKCE PET	11
2.5 PŘÍPRAVA PROJEKTŮ UPRM NA ROK 2009	12
2.6 INTERNETOVÉ STRÁNKY UPRM	12
3 AKTIVITY V RÁMCÍ DUNAJSKÉHO ENVIRONMENTÁLNÍHO FÓRA	13
3.1 MLADÍ TVŮRCI PRO DUNAJ	13
3.2 DEN DUNAJE	14
3.3 FUNGOVÁNÍ DEF	14
4 PUBLIKACE UNIE PRO ŘEKU MORAVU V ROCE 2008.....	16
4.1 DEF BULLETIN	16
4.2 LETÁKY MORAVA PRO OLOMOUČ, OPAVA PRO KRNOV	16
4.3 OSECKÁ BEČVA	17
4.4 SVITAVA PRO LETOVICE	17
4.5 MLADÍ TVŮRCI PRO DUNAJ 2008	17
5 UNIE PRO ŘEKU MORAVU A SPRÁVNÍ ŘÍZENÍ.....	18
6 FINANČNÍ ZPRÁVA	20

1 Unie pro řeku Moravu

1.1 Kdo jsme, co chceme, co děláme

Unie pro řeku Moravu (UPRM) je občanské sdružení založené v roce 1993 za účelem ochrany přírody a krajiny, přičemž hlavní důraz činnosti je kladen na ochranu řek a říční krajiny. Územní působnost spadá do povodí řek Moravy a Vláry na území České republiky. UPRM sdružuje jedince (fyzické osoby, tj. individuální členy) a nevládní neziskové organizace (právníkové osoby, občanská sdružení, tj. kolektivní členy), jejichž společným zájmem je ochrana přírodě blízkých vodních toků a jejich niv, jakož i zpřirodnění uměle regulovaných řek a potoků. Za dobu své existence získala UPRM mnoho příznivců, s kterými úspěšně spolupracuje na svých projektech. UPRM si stanovila nesnadné cíle, které mají obnovit vztahy mezi člověkem a řekou (environmentální problematika) a umožnit navrácení negativně ovlivněných říčních ekosystémů do přírodě blízkého stavu.

Obnovit poslání řek v životě lidí

Chceme, aby bylo opět možné se v řekách koupat, aby okolí řek sloužilo k nekonzumní rekreaci a šetrné turistice. Cesta k tomuto cíli znamená snížení zátěže prostředí, s důrazem na předcházení znečištění a obnovení samočisticí schopnosti v celém povodí. Prosazujeme způsoby protipovodňové ochrany, které neničí přírodní ekosystémy, ale naopak jsou na jejich zdravém fungování založeny. Je levnější a účinnější se přírodě přizpůsobit, než s ní nákladně bojovat. Prosazujeme rovněž, aby protipovodňová ochrana sídel nebyla spojena pouze se zvyšováním hrází a dalšími ryze technickými opatřeními, ale aby byla řeka začleněna do struktury města, částečně zpřirodněna a zpřístupněna obyvatelům. Zaměřujeme se proto na problematiku řešení vodních toků v intravilánech měst a obcí. Chceme lidem ukázat, že řek se není třeba bát, je třeba je však chápat a respektovat.

Vrátit životodárné funkce údolním nivám

Výzkumy ukazují, že poříční niva je neuvěřitelně složitý ekosystém. Bohužel, postupem času došlo k jeho značnému odpřírodnění, a tudíž poškození jeho funkcí a služeb, které nám takový říční ekosystém nabízí. Navrhujeme takový management, který na jedné straně respektuje vodní toky a přilehlou krajinu jako dynamický prvek, na straně druhé zprostředkuje tento fenomén co nejefektivnějšímu využití, tj. prosazení konceptu ekosystémových služeb říční nivy. S touto problematikou souvisí ochrana, péče a obnova vegetačních formací a živočišných společenstev, ochrana zásob podzemní vody před znečištěním a znehodnocením. Dlouhodobě se snažíme o docenění role mokřadů a lužních společenstev v krajině.

Zprůchodnit říční síť pro ryby

Prosazujeme zprůchodnit migrační bariéry a překážky bránící přirozenému tahu ryb od ústí Dunaje až do pramenných oblastí Moravy a jejích přítoků. Zároveň se stavíme proti špatným projektům, které by nedovolily zlepšení stávající situace, nebo ji dokonce zhoršily.

Osvěta

Pořádáme nejrůznější semináře, mezinárodní konference a organizujeme akce pro širokou veřejnost a děti (Den Dunaje, Akce PET, Mladí tvůrci pro Dunaj). Vydáme populárně naučné a osvětové publikace.

Odborná činnost

UPRM vydala za dobu své existence velké množství odborných materiálů a studií. Některé z nich se staly uznávaným pramenem.

Ovlivňování rozhodovacích procesů

Vstupujeme do různých typů správních řízení, kde se aktivně se zapojujeme do akcí, které považujeme za důležité. Předkládáme alternativní řešení, jež jsou blízka přírodě a zároveň nabízí lidem možnost objevení krás (tedy i užitečnosti) nenarušených řek.

1.2 Dunajské environmentální fórum

Další rozměr naší činnosti představuje členství v mezinárodní ekologické organizaci Dunajské environmentální fórum (DEF), jež sdružuje nevládní organizace ze čtrnácti zemí ležících v povodí Dunaje. DEF bylo založeno v roce 1999 a Unie pro řeku Moravu je jejím zakládajícím členem. Hlavním integrujícím prvkem je ekologický program orientovaný na vodní ekosystémy. Nejdůležitějším cílem těchto mezinárodních aktivit je snížit znečištění vod způsobené živinami a toxickými látkami, působit v ochraně a popularizaci mokřadů a vyzdvihnout význam Dunaje (i ostatních přítoků) pro život okolních obyvatel. DEF spolupracuje s Mezinárodní komisí pro ochranu Dunaje (MKOD, anglicky ICPDR).

Sekretariát DEF má sídlo ve městě Baja (Déry sétány 13.III/4, H-6500 Baja) v Maďarsku. Sekretariát odpovídá za zajištění komunikace, organizaci shromáždění, management, koordinaci společných projektů a poskytuje také technickou pomoc. Současným sekretářem je Benedek Szabo (e-mail: def@baja.hu, tel. +36 79 525 163), prezidentkou DEF je Enikő Anna Tamas. Internetové stránky DEF je možno najít na adrese <http://def.org.hu>.

1.3 Kde nás najdete

V roce 2008 bylo oficiální sídlo naší organizace přesunuto z Brna, do obce Hlubočky, místní část Hrubá Voda. Všechny potřebné informace nejen k tomu, abyste nás kontaktovali naleznete na internetové adrese <http://www.uprm.cz>. V současnosti disponujeme dvěma kontaktními místy:

Mgr. Michal Krejčí

Hrubá Voda 10,
783 61 Hlubočky
Telefon: 585 204 495, Mobil: 731 058 206
E-mail: info@uprm.cz,
hruba.voda@centrum.cz
skype: unie.pro.reku.moravu.olomouc

Mgr. Lukáš Krejčí

Geografický ústav PřF MU
Kotlářská 2, 611 37 Brno,
budova č. 4, kancelář 02009
Telefon: 549 49 7603, Mobil: 777 853 298
E-mail: krejcilukas@atlas.cz
skype: unie.pro.reku.moravu.brno.krejci

1.4 Členská základna

Podle aktualizovaných údajů měla Unie pro řeku Moravu v roce 2008 celkem 44 individuálních členů a 25 kolektivních členů (tj. nevládních neziskových organizací reprezentovaných jedním zástupcem). Do dnešního dne máme registrovány tři desítky příznivců.

1.5 Organizační struktura v roce 2008

Orgány UPRM jsou:

Valná hromada
Rada mluvčích
Předseda Rady mluvčích a dva místopředsedové Rady mluvčích
Revizor

Valná hromada je nejvyšším orgánem Unie. Je svolávána alespoň jednou do roka. Poslední valná hromada se konala dne 15. 2. 2008 v Brně, kde byla také zvolena následující Rada mluvčích:

- Lukáš Krejčí, bydliště: Střední 890/13, 679 61 Letovice
- Michal Krejčí, bydliště: Hrubá Voda 10, 783 01 Hlubočky
- Miroslav Mach, bydliště: Obchodní 1324, 765 02 Otrokovice
- František Michna, bydliště: Dolní Věstonice 103, 691 29 Dolní Věstonice
- Zdeněk Poštulka, bydliště: Pionýrská 18, 779 00 Olomouc
- Jaroslav Ungerman, bydliště: Bartošova 2, 678 01 Blansko
- Jiří Wenzl, bydliště: Palackého 67/B2, 697 01 Kyjov

Statutárními zástupci UPRM jsou předseda a místopředsedové Rady mluvčích, v roce 2008 v následujícím složení:

- předseda: Michal Krejčí, bydliště: Hrubá Voda 10, 783 01 Hlubočky
- místopředseda: Lukáš Krejčí, bydliště: Střední 890/13, 679 61 Letovice
- místopředseda: Jaroslav Ungerman, bydliště: Bartošova 2, 678 01 Blansko

Revizor kontroluje hospodářskou situaci UPRM. Již dlouhodobě zastává tuto funkci pan Arné Němec z Velkého Meziříčí.

V roce 2008 se o vedení účetnictví starala Karla Středová z Olomouce, účetní doklady Unie jsou uloženy v sídle organizace.

2 Projekty Unie pro řeku Moravu v roce 2008

2.1 Osecká Bečva

Při povodni v roce 1997 došlo na asi 1,5 km dlouhém úseku řeky Bečvy k samovolné renaturaci koryta. Jednalo se o výrazné narušení až kompletní destrukci opevnění a vytvoření rozsáhlých ploch v různé úrovni mezi vodní hladinou a povrchem nivy, tzv. nivní stupňů, jež vznikly odplavením povodňových hlín. Již od zmíněné povodně je uvažováno o ochraně tohoto fenoménu formou maloplošného chráněného území. Za tímto účelem byla Agenturou ochrany přírody a krajiny ČR (Správou CHKO Litovelské Pomoraví) v dubnu 2008 oslovena Unie pro řeku Moravu, aby zpracovala fluvialně – geomorfologický inventarizační průzkum území a shromáždila relevantní podklady pro vyhlášení národní přírodní památky.

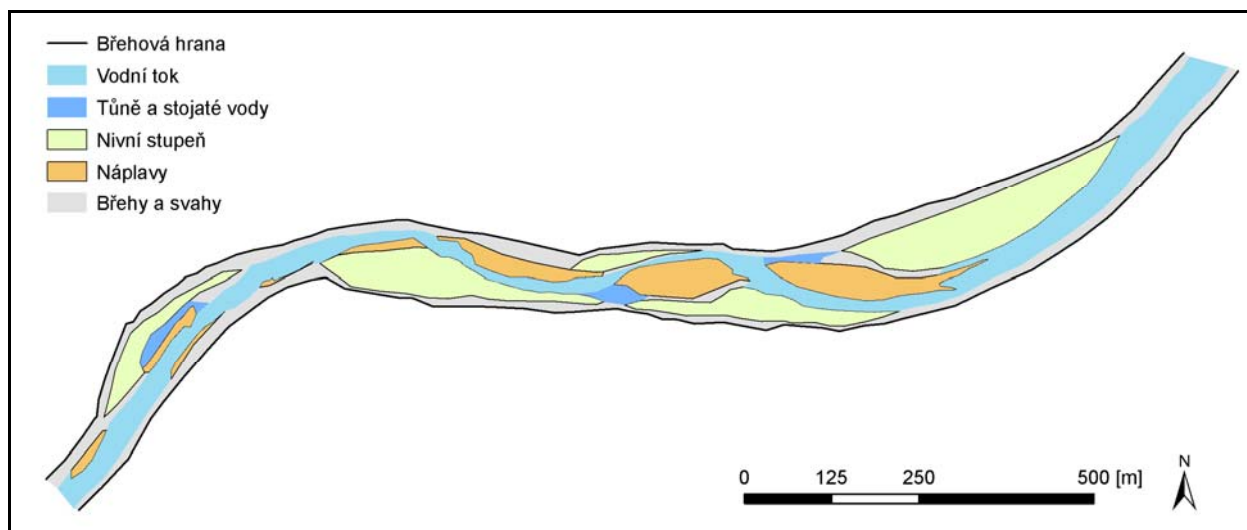
Studie s názvem: „Osecká Bečva, fluvialně-geomorfologická studie území plánované národní přírodní památky“ vznikala v období červen - říjen 2008. Osecká Bečva proto, že dané území se nachází nedaleko obce Osek nad Bečvou.

V červnu 2008 proběhl průzkum daného území. Pozornost byla věnována hydromorfologickému monitoringu metodikou Demek et al. (2007), morfometrii koryta, evidenci říčního dřeva a průzkumu dalších úseků Bečvy, kde se uplatnil samorevitalizační efekt povodně. Průběžně pak probíhalo shromažďování dalších podkladů. Samostatnou část tvořila analýza historického vývoje koryta a jeho geomorfologická typologie. Výsledky byly vizualizovány jednoduchým GIS.

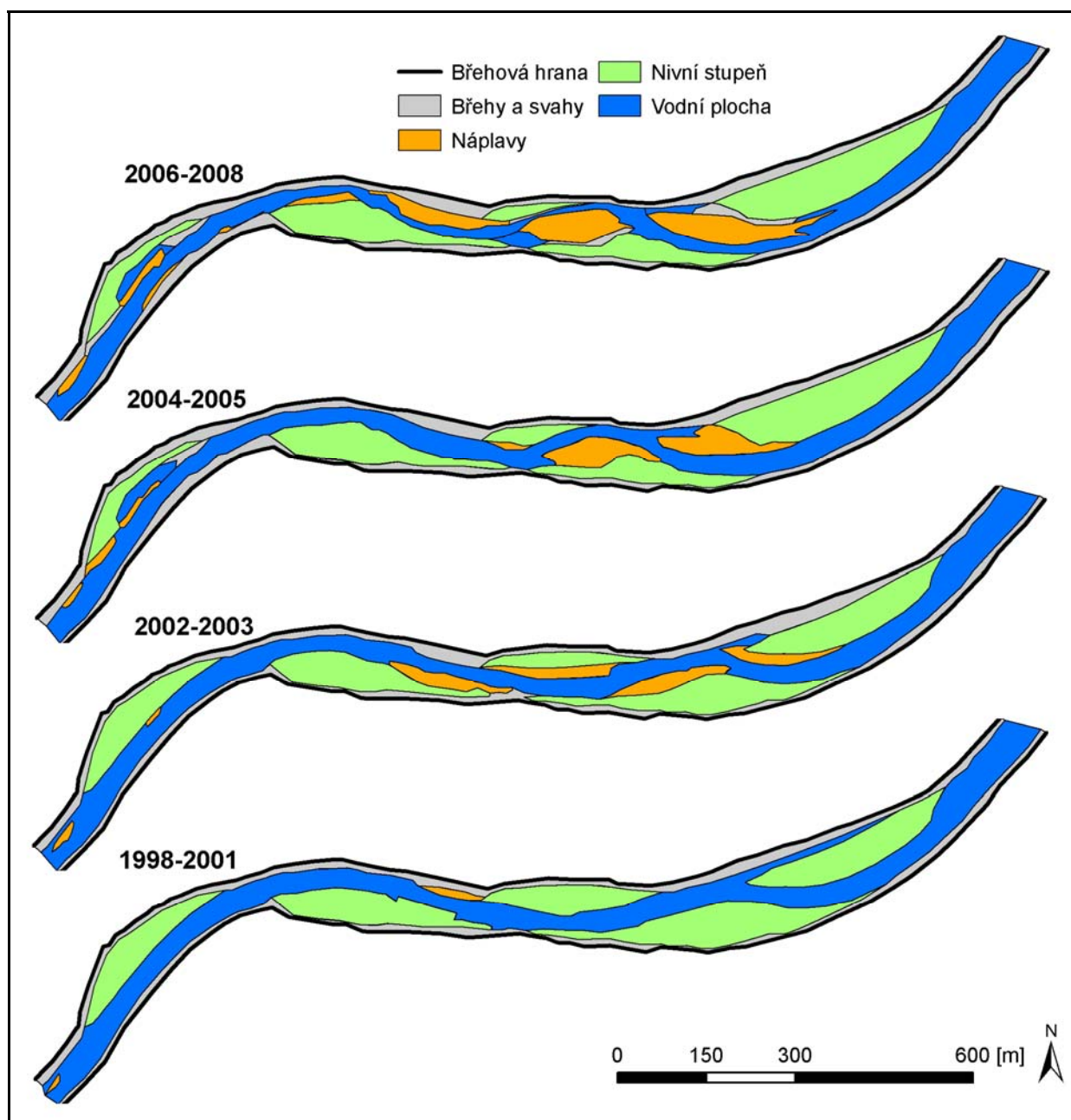
Mezi hlavní výsledky studie patří:

1) V rámci soustavné regulace Bečvy, jež probíhala v letech 1897 – 1932 byl změněn říční vzor. V horní části Spojené Bečvy to bylo z větvičího se na přímý, ve spodní části, kam patří i Osecká Bečva, z meandrujícího na přímý. Tyto změny s sebou přinesly jednak urychlení odtoku, ale také většinou nadměrně zahloubené koryta nad projektovaný stav. Dnová eroze, která dlouhodobě probíhala v regulovaném korytu Spojené Bečvy, tak byla před povodní v roce 1997 nejvýraznějším korytotvorným procesem, který značně pozměnil charakter tohoto upraveného toku.

2) Z fluvialně-geomorfologického hlediska je zkoumaný úsek velmi hodnotný. Vyskytuje se zde značný plošný podíl šterkopískových náplavů (13 % plochy koryta). Dalších asi 30 % plochy koryta tvoří nivní stupně. Plošné morfologické korytové jednotky jsou zobrazeny na obrázku.

Destrukci opevnění došlo k morfologickým změnám koryta, jež se odrážejí v členitých tvarech průtočných profilů. Vznikla zde pestrá mozaika biotopů, od příkrých břehů, kde sídlí břehule říční, přes často zaplavované náplavy až po nivní stupně zaplavované v závislosti na velikosti povodně. Velmi důležitým aspektem je také dynamika fluvialních procesů. Jak se měnila rozloha nivních stupňů a poloha šterkopiskových náplavů ukazuje následující obrázek.

3) Po hydromorfologické stránce lze klasifikovat úsek jako dobrý. Značné rozdíly jsou patrné v kvalitě vlastního koryta (dna a břehů) a přilehlé nivy, která celkový hydromorfologický stav výrazně snižuje. Při srovnání s úsekem, kde renaturalizace neproběhla, se v území Osecké Bečvy samovolně zlepšil hydromorfologický stav o jeden stupeň.

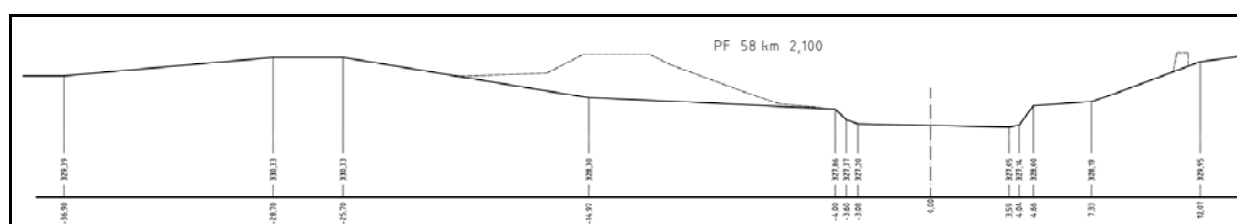
4) Zájmový říční úsek obsahuje poměrně malé množství říčního dřeva. Tento stav je způsoben přímým a kapacitním korytem s nedostatkem míst k zachycení dřevního materiálu, slabě vyvinutým vegetačním doprovodem, a také velmi vysokými povodňovými průtoky jenž materiál snáze transportují. Existuje zde velký potenciál aktivního využití říčního dřeva, například pro podporu zachycení splavenin či tvorbu stanovišť.

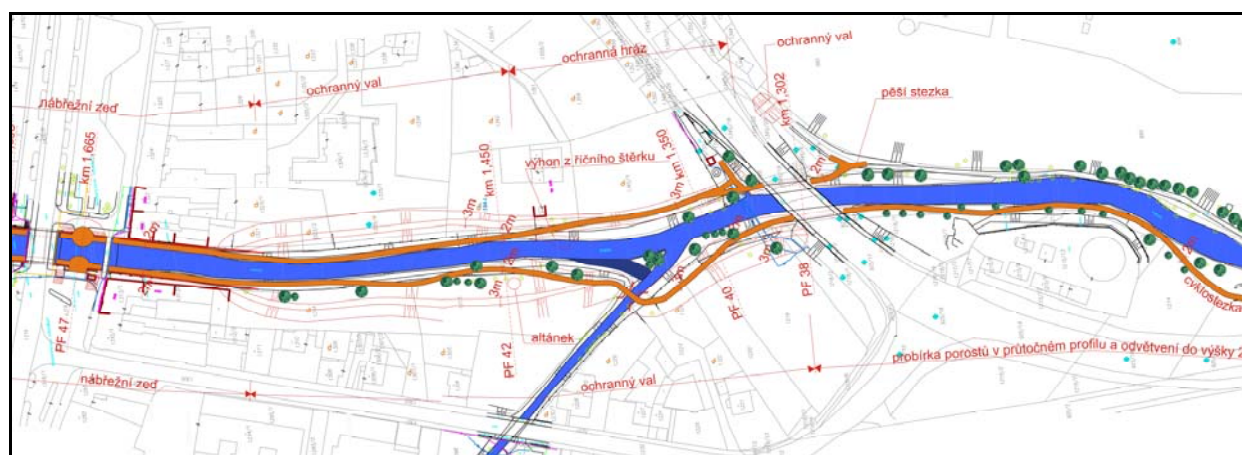
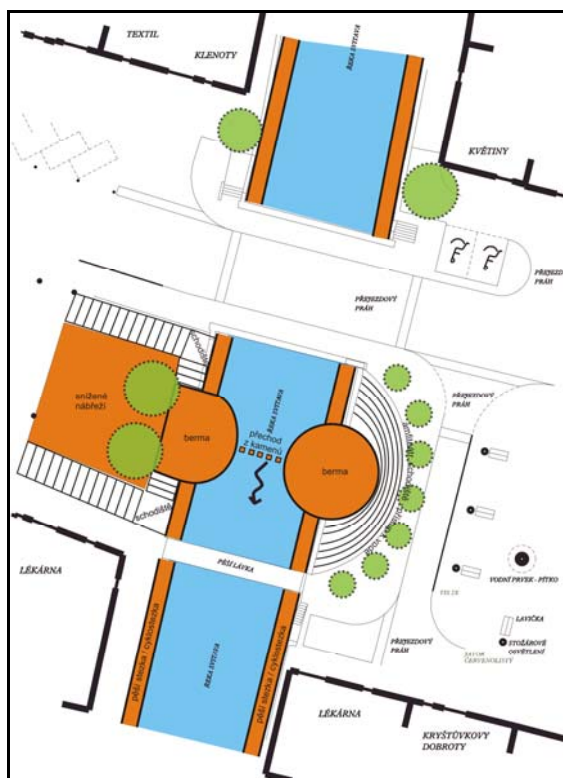
5) Podstatnou informací je, že ačkoliv Osecká Bečva během deseti let svého dynamického vývoje prodělávala významné změny a své koryto dále přetvářela, nedošlo v tomto období k bočnímu posunu horní břehové hrany, zatímco ve vnitřní struktuře koryta se mění velikostní zastoupení jednotlivých typů ploch (stupně, náplavy, atd.). Jak ukázala povodeň z roku 2006, která mírně překročila úroveň pětileté vody, má takové zvýšení průtoků vliv na erozi vysokých konkávních břehů. V případě výskytu velkých povodní v rozsahu Q_{20} až Q_{50} bude eroze břehů podstatně silnější a k migracím koryta za vnější hranu velkého povodňového řečiště může dojít rychleji a ve větším rozsahu.

2.2 Svitava pro Letovice

V Letovicích na řece Svitavě se v současné době připravují protipovodňová opatření. Unie pro řeku Moravu připomínkovala dokumentaci pro územní řízení, stala se členem výrobního výboru této akce, a také byla účastníkem vodoprávního řízení. Jelikož celý projekt bohužel neodráží moderní trendy protipovodňové ochrany měst, navrhovala Unie podstatné přepracování projektové dokumentace. Kromě připomínkování, byla Uníí pro řeku Moravu vypracována studie, která nastiňuje možnosti protipovodňové ochrany města. Stejně jako v návrzích pro Krnov či Olomouc, jsou použity principy zpřírodnění, zpřístupnění a urbanistického začlenění řeky do struktury města. Rozvolněním průtočných profilů byla jednak zvýšena kapacita koryta, jednak vytvořen prostor k umístění komunikací či dalších prvků, například pro volnočasové aktivity. Součástí studie bylo také možné řešení prostoru náměstí, jímž řeka Svitava protéká. Tento projekt s názvem Svitava pro Letovice podpořila grantem Nadace Partnerství. Bohužel, po četných jednáních, kde UPRM prosazovala začlenění svých návrhů, bylo přistoupeno pouze ke kosmetickým změnám projektu.

2.3 Řeky pro města, Morava pro Olomouc, Opava pro Krnov

Hlavním cílem projektu, který pokračoval v roce 2008, je napomoci prosazení ekologicky orientované protipovodňové ochrany Olomouce a Krnova, které je spojená se zpřirodňením řek Moravy a Opavy v těchto městech a zpřístupněním poříčních zón pro obyvatele měst. Projekt proto oslovoval občany Olomouce a Krnova, přičemž jim přinesl informace o možnostech protipovodňové ochrany, včetně nabídky vhodných řešení.

Pro dosažení tohoto cíle byly zajištěny tyto základní okruhy činností:

- a) **vytvoření vizualizací** návrhů protipovodňové ochrany se zkapacitněním koryta a zapojením řeky do struktury města
- b) **vydání informačního letáku** o možnostech protipovodňové ochrany Olomouce a Krnova (včetně příloženého CD s vytvořenou vizualizací a elektronickou verzí již dříve vytvořených studií).

- c) **účast v řízeních a další jednání** se zástupci měst Olomouc a Krnov, s představiteli magistrátů a správců toků,

Ad a) **Vizualizace**

Na vytvoření 3D vizualizací návrhů studií na revitalizaci Opavy v Krnově a Moravy v Olomouci spolupracovala Unie pro řeku Moravu se specializovanými firmami – Geodis Brno, spol. s r.o. (díky zprostředkování kontaktu přes Nadaci Partnerství) a Atelier Fontes s.r.o. V rámci této kooperace zajistila Unie pro řeku Moravu (Ing. V. Čermák) upřesnění výškových kót, Atelier Fontes s.r.o. pak digitalizaci grafických návrhů a Geodis Brno spol. s r.o. vlastní tvorbu vizualizací. Vzhledem k rozsahu prací, velikosti řešeného území a náročnosti úkolu byl k 3D vizualizaci vybrán vždy konkrétní úsek řeky a zbývající část toku je znázorněna návrhovým výkresem z příslušné studie. Vizualizace jsou přístupné na www.uprm.cz, a to po dobu šesti měsíců (tedy do 15. 1. 2009). Dále budou vizualizace šířeny na CD nosičích (společně s vydanými letáky). Účelem zpracovaných vizualizací je přiblížit lidem možnou podobu řek (Moravy, Opavy) ve městech (Olomouc, Krnov), které lze upravit přírodě bližším způsobem, zpřístupnit lidem a zároveň zkapacitnit na převedení povodňových vod.

Ad b) **Informační letáky**

V rámci projektu byly připraveny a vydány informační letáky: „Morava pro Olomouc“ (500 ks) a „Opava pro Krnov“ (500 ks). Formát A4, čtyři barevné strany. Tyto tiskoviny mají přinést lidem v Olomouci a Krnově základní představu o tom co se v jejich městech s řekami chystá a jaké jsou možné alternativy. Zároveň je navádí na zdroje dalších podrobnějších informací na stránkách www.uprm.cz, kde jsou ke stažení studie Unie pro řeku Moravu (UPRM) na zkapacitnění a revitalizaci Opavy v Krnově a Moravy v Olomouci a též zpracované 3D vizualizace návrhů z těchto studií. Tyto podrobnější informace jsou též obsaženy na CD, které bude společně s informačními letáky cíleně distribuováno vybraným subjektům (zastupitelé měst, apod.).

Ad c) **Účast v řízeních a další jednání**

V rámci části projektu „**Morava pro Olomouc**“ je ve spolupráci s Hnutím Duha, místní skupina Olomouc (HD) vedeno dlouhodobé jednání a účast v řízeních, jež se týkají II. etapy protipovodňových opatření na řece Moravě v Olomouci. Probíhala a bude probíhat komunikace se zástupci Povodí Moravy, s.p., zástupci Magistrátu města Olomouce, zástupci projekční firmy (Pöyry Environment) a dalšími zúčastněnými stranami. Jelikož v rámci územního řízení na II. A etapu PPO nebylo akceptováno společné stanovisko UPRM a HD, tak bylo podáno odvolání proti vydanému územnímu rozhodnutí. Nicméně investor, reps. jeho zástupce si v další době začal zajišťovat chybějící stanoviska a správní rozhodnutí orgánů ochrany přírody, jež v napadeném odvolání absentovaly. UPRM a HD se těchto dílčích řízení (vydání výjimek k zásahu do biotopu ZCHDŽ, závazné stanovisko k zásahu do VKP, povolení ke kácení dřevin) účastní a podávají svá stanoviska. Tato dílčí řízení dosud probíhají a nebyla uzavřena, některá nebyla ani započata. Bohužel je nutné konstatovat, že ze strany investora i jeho zplnomocněného zástupce není patrná vůle zasednout k společnému jednacímu stolu. UPRM v této věci vyzývala generálního ředitele Povodí Moravy, s.p. otevřeným dopisem k jednání, ke kterému ovšem nedošlo a naše výzva zůstala bez oficiální reakce.

V rámci části projektu „**Opava pro Krnov**“ spolupracuje UPRM s obcí Nové Heřminovy, nově vzniklými občanskými iniciativami v této obci (občanské sdružení Obava) a účastní se veřejných besed, na kterých prezentuje možnou alternativu PPO v povodí řeky Opavy – tedy zkapacitnění a revitalizaci Opavy v Krnově, která plnohodnotně nahrazuje menší nádrž Nové Heřminovy. Z proběhlých akcí je možné uvést:

➤ Besedu na Ostravské univerzitě (Katedra fyzické geografie a geoekologie, Přírodovědecká fakulta) (dne 3. 5. 08). Účast za UPRM – Michal Krejčí, Lukáš Krejčí, za HD – Renata Placková. Veřejná diskuze s Ing. Březinou z Povodí Odry, s.p. a starostkou Krnova pí. Ramanazovou.

- Veřejné setkání občanů Nových Heřminov se zástupci NNO (Hnutí Duha, UPRM, EPS) konané dne 15. 7. 08 v Nových Heřminovech. Nabídka odborné, právní a další pomoci „zavedených“ NNO místním lidem a nově vzniklému občanskému sdružení „Obava“. Předání základních informací (poselství): Existují jiné var. PPO v povodí horní Opavy, které nezahrnují stavbu přehrady. Usnesením vlády o stavbě přehrady není definitivně rozhodnuto. Vlastníci domů (nemovitostí), jež mají být zatopeny, se nemusejí bát ztráty majetku.
- Veřejné setkání občanů Nových Heřminov s ministrem ŽP Martinem Bursíkem a dalšími hosty (místostarosta Krnova p. Ing. Marek). Aktivní výstup (Michal Krejčí) s výhradami k postupu vlády a celé přípravy podkladů k rozhodnutí o stavbě menší nádrže a zejména prezentace studie UPRM na zkapacitnění Opavy v Krnově jako reálné alternativy k přehradě.

Mediální výstupy

- Spolupráce s redaktorem Respektu (Martin Jazairi) na článku „Loučení ve Velkém sedle“, poskytnutí rozhovoru (Michal Krejčí), informací a podkladů. (Pozn.: ve výsledné verzi článku, na základě rozhodnutí editorů, vystupoval za NNO Ivo Dokoupil z HD-Jeseníky).
- Sepsání článku „Budeme stavět přehradu v Nových Heřminovech?!“ (Michal Krejčí) pro časopis Veronica (vyjde počátkem srpna 08), který přehledným způsobem referuje o problematice PPO v povodí horní Opavy.
- Sepsání článku „Přehrada v Nových Heřminovech - Rozum zůstává stát“ (Václav Čermák) pro Ekolist.
- Poskytnutí rozhovoru (Michal Krejčí) pro Olomoucký deník – článek „Koryto Moravy i pro rekreanty“ (ze dne 10. 6. 2008). Zveřejněný na titulní straně s pokračováním na str. 3 + fotografie.

Na část projektu „**Morava pro Olomouc**“ budou navazovat tyto aktivity:

- vydání TZ, rozhovorů či článků v místním tisku (Olomoucký den) a internetových zpravodajských serverech (<http://olomouc.cz/>), které budou upozorňovat na chystaná PPO na řece Moravě v Olomouci a možnost využít těchto úprav k revitalizaci řeky a poříčních zón pro lidi, město i přírodu, včetně propagace zpracovaných 3D vizualizací,
- další šíření vydaných letáků „Morava pro Olomouc“, speciálně rozesílaných (spolu s informačním CD) zastupitelům města, představitelům a zástupcům magistrátu, podniku Povodí, projekční firmě, apod.,
- další účast ve správních řízeních orgánů ochrany přírody, stavebního a vodoprávního úřadu, která se týkají II. etapy PPO Morava, Olomouc a vedení jednání s dotčenými stranami.

Cíl aktivit: Prosadit alespoň částečné zpřírodnění řeky Moravy v Olomouci a její využití (včetně poříčních zón) pro rekreaci obyvatel města.

Na část projektu: „**Opava pro Krnov**“ budou navazovat tyto aktivity:

- vydání TZ, rozhovorů či článků v místním tisku a internetových zpravodajských serverech (<http://www.krnov-info.cz/>), které budou upozorňovat na chystaná PPO v povodí horní Opavy a možnost využít těchto investic k revitalizaci řeky Opavy v Krnově a jejích poříčních zón pro lidi, město i přírodu, včetně propagace zpracovaných 3D vizualizací,
- další šíření vydaných letáků „Opava pro Krnov“, speciálně rozesílaných (spolu s informačním CD) zastupitelům města, představitelům a zástupcům magistrátu, podniku Povodí, projekční firmě, apod.
- usilovat o zadání studie (ze strany MŽP, případně Povodí Odry, s.p.), která by dále navazovala na studii Unie pro řeku Moravu (Čermák V., Králová H., 2005) a podrobně rozpracovala zde navržené řešení PPO, revitalizace toku a začlenění řeky do struktury města.

Cíl aktivit: Prosadit zkapacitnění a revitalizaci řeky Opavy v Krnově, a to nejlépe jako alternativu k přehradě v Nových Heřminovech (tedy zkapacitnění toku na Q_{100} či Q_{1997}), případně ve spojení s menší nádrží Nové Heřminovy (zabránit tak plánované ryze technické úpravě koryta Opavy).

Shrnutí projektu:

V rámci projektu byly zpracovány 3D vizualizace návrhů na řešení protipovodňové ochrany, revitalizaci a začlenění řek do struktury měst Opavy a Olomouce. Tyto vizualizace jsou přístupné na webu www.uprm.cz a též šířeny pomocí vydaných informačních letáků a přiložených CD. Součástí projektu bylo vedení jednání, účast ve správních řízeních a medializace problematiky.

2.4 Akce PET

V Chráněné krajinné oblasti Litovelské Pomoraví (CHKO LP) spojili ochránci přírody a vodáci své síly, aby společně zbavili řeku naplaveného odpadu. Víkend na přelomu května a června věnovala více než dvacetičlenná parta nadšenců „AKCI PET“, tedy vysbírávání PET lahví, igelitů, skleněných lahví, polystyrenu a dalšího plastového odpadu z toku Moravy mezi Litovlí a Hynkovem. Tento úsek řeky je součástí Národní přírodní rezervace Ramena řeky Moravy. Celkem bylo na deseti kilometrech toku nashromážděno na padesát pytlů odpadu. Celou akci koordinovalo občanské sdružení Unie pro řeku Moravu ve spolupráci s vodáky z Hnutí Brontosaurus, základního článku – Delfin. Akci finančně podpořila Správa CHKO LP. Důležité je, že iniciativa na čištění řeky vzešla od samotných vodáků. Spolu s nimi se úklidu toku účastnili členové Hnutí Duha – Olomouc a dalších občanských sdružení, jakožto i jednotlivci. Odvoz vybraného odpadu zajistil podnik Povodí Moravy, který je správcem toku Moravy. Význam v čištění toku od odpadu spatřujeme, vedle ekologického hlediska, především ve

výchovné oblasti, proto bychom v podobných akcích chtěli pokračovat a realizovat je v budoucnu i na dalších úsecích a ramenech řeky Moravy. Další efekty uskutečněné akce spatřujeme ve zvýšení estetičnosti a krásy řeky Moravy v CHKO Litovelské Pomoraví, která je vodáky stále více vyhledávána. Čištění řeky od odpadu je také konec konců formou dobré zábavy – lovu na odpadky, při níž lze poznat nové a zajímavé lidi.

2.5 Příprava projektů UPRM na rok 2009

V rámci výzvy MŽP pro udělování dotací nevládním ekologickým organizacím se UPRM ucházela o státní finance se třemi projekty:

- **Danube box – česká verze.** Výukový program k ochraně vod pro děti základních škol v povodí Moravy.
- **Bečva pro život.** Ekologická oponentura Teplického poldru a stanovení alternativní koncepce PPO
- **Invazní neofyty v nivě horní Moravy.** Mapování a likvidace bolševníků a křídlatek v povodí nad CHKO Litovelské Pomoraví

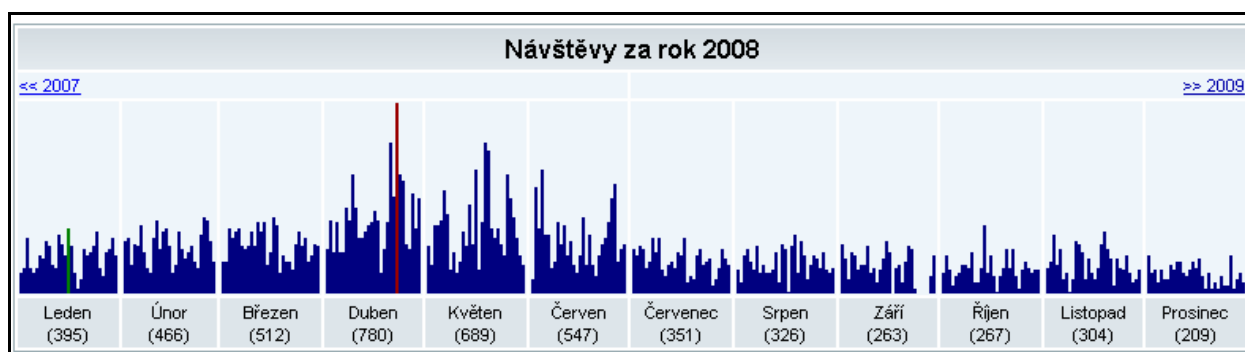
Komisi MŽP byl podpořen projekt na vytvoření české verze Danube boxu. Aktuálně probíhají jednání k zajištění finanční spoluúčasti na tomto projektu.

Stručná charakteristika výstupů projektu – Danube box: Realizací projektu bude vytvořena česká verze Danube boxu. Dojde tedy k překladu z anglické originální předlohy, vypracování českého dodatku, jenž bude věnován domácím aspektům v povodí Moravy, grafické úpravě, vlastnímu pilotnímu vydání DB formou „publikace“ (krabice s šanonem a texty na pracovních listech, plakátem, kartami, letákem, CD), tvorbě webových stránek a uskutečnění pracovních workshopů pro první uživatele DB.

Na překlad, upgrade DB a související koordinační činnosti je žádána podpora z MŽP. První vydání vlastních DB bude v rámci předkládaného projektu hrazeno díky podpoře „zeleného partnerství“ mezi MKOD a Coca Colou. Tím bude realizována první fáze zavedení DB do českých škol. Další etapa, která bude představovat edici DB v stovkách či tisících kusech, bude navazovat v roce 2010 a bude opět realizována za podpory sponzorů ze „zeleného partnerství“ a spolupráce s MŽP. V konečném důsledku by měl být DB rozšířen na všech základních školách v povodí řeky Moravy (cca 1000 ZŠ) a využívat jej budou také střediska EVVO.

2.6 Internetové stránky UPRM

Od konce roku 2006 jsou v provozu internetové stránky www.uprm.cz. Obsah je průběžně doplňován. Na úvodní stránce jsou uváděny vždy nejaktuálnější informace týkající se nejen Unie pro řeku Moravu. V roce 2008 jsme zaregistrovali celkem 5109 návštěv, což je v průměru 14 denně. Maximálně přišlo až 64 návštěvníků za den. Z grafu je patrný nárůst návštěvnosti v dubnu až červnu. Tato skutečnost je dána zájmem o výtvarnou soutěž Mladí tvůrci pro Dunaj.

3 Aktivita v rámci Dunajského environmentálního fóra

3.1 Mladí tvůrci pro Dunaj

Na jaře roku 2008, na Den Země, který se připomíná 22. dubna, byl oficiálně vyhlášen již pátý ročník mezinárodní výtvarné soutěže Mladí tvůrci pro Dunaj (Danube Art Master). Soutěž vyhlašuje Mezinárodní komise pro ochranu Dunaje a organizačně ji zajišťuje Dunajské environmentální fórum. Na české národní úrovni soutěž zajišťuje Unie pro řeku Moravu společně s partnery, kterými jsou Ministerstvo životního prostředí, Ministerstvo zemědělství a Povodí Moravy, s.p.

O soutěži bylo informováno na dva tisíce škol a dalších zařízení v povodí Dunaje na území České republiky. Aktivně se nakonec zapojilo 39 školských a dalších výchovných zařízení. Do vlastní soutěže bylo vybráno 229 soutěžních prací. Dne 20. června 2008 se na Ministerstvu životního prostředí sešla hodnotící komise, aby vybrala nejlepší díla letošního ročníku. Vítězem se stalo dílo s názvem „Romantická vyhlídka“ od Kláry Houškové ze základní umělecké školy Slunná v Brně. Tato práce získala cenu MŽP. K udělení věcných cen bylo vybráno ještě dalších 14 prací. Cenu Unie pro řeku Moravu získalo dílo „Žabí školka. Kvá, kvá, nešpiňte nám řeku Bečvu“, jež vytvořili děti z Mateřské školky Na Kopečku ve Vsetíně.

Autoři celkem čtyř vybraných děl absolvovali jako hlavní cenu soutěže dvoudenní zájezd do Národního parku Niva Dunaje v Rakousku. Další ceny pro všechna oceněná díla byly předány 29. listopadu na filmovém festivalu Týká se to také tebe v Uherském Hradišti.

V říjnu 2008 pak proběhlo setkání všech národních vítězů ve Vídni. Tato akce bývá tradičně spojena s bohatým doprovodným programem. Absolutním mezinárodním vítězem se stalo dílo s názvem Kachna od autorů ze Slovenska.

3.2 Den Dunaje

V roce 2008 uplynulo již čtrnáct let od podpisu Úmluvy o spolupráci pro ochranu a únosné využívání Dunaje. Od tohoto data se tento den pravidelně pořádají slavnosti Dne Dunaje. V České republice letos oslavy proběhly již podruhé v Olomouci a byly věnovány řece Moravě. Letos akci opět pořádala Unie pro řeku Moravu pod názvem Morava pro Olomouc. Oslav se účastnilo celkem asi 30 lidí a 10 členů z UPRM a Hnutí Duha, místní skupina Olomouc. Den Dunaje začal na severním okraji Olomouce, kde účastníci nastoupili na plavbu po Moravě. Zhruba po půlhodinovém splouvání Moravy se zakotvilo na tzv. Envelopě, kde bylo centrální místo oslav. Ve velkém stanu postaveném na břehu řeky Moravy byla prezentována díla ze soutěže Mladí tvůrci pro Dunaj a promítány filmy s environmentální problematikou v oblasti vod. Občerstvení těla zajistila biokuchyň Hnutí Duha, občerstvení ducha si vzala na starost cimbálka Musica Veronica. Akce se zúčastnili i zástupci Ministerstva životního prostředí.

3.3 Fungování DEF

Dunajské environmentální fórum má několik funkčních úrovní. Sekretariát DEF pracuje nepřetržitě celý rok a zajišťuje koordinaci, financování a další administrativní práci. Výkonným orgánem DEF je Rada DEF (DEF Board), která zasedá minimálně jednou ročně. Radu DEF tvoří zástupci každého členského státu DEF (celkem 14 lidí). Rada DEF určuje hlavní směry, kterými se organizace bude ubírat, řeší aktuální problémy a věnuje se globálnímu plánování. Další úroveň organizace DEF je Generální shromáždění (General Assembly). Jedná se o poměrně velkou událost, kdy se setkávají všechny členské organizace DEF (v současnosti přes 100), vyměňují se aktuální poznatky a navazuje se spolupráce. Generální shromáždění také volí mluvčí

DEF (celkem 3, pro horní, střední a dolní Dunaj) a určuje zástupce do expertních skupin Mezinárodní komise pro ochranu Dunaje.

Letošního roku bylo zasedání Rady i Generální shromáždění uspořádáno dohromady. Akce se konala 7. - 9. listopadu v rumunském městečku Eselnita (nedaleko města Orsova) v prostředí velice romantické soutěsky Železná vrata. Jednalo se o tří denní setkání. Účast nebyla příliš velká, což však přispělo k příznivé komorní až rodinné atmosféře akce. Kromě jednání byla podniknuta i plavba po Dunaji a již tradiční Večer národů, kde se mj. prezentují kulinařské speciality členských států DEF. Unii pro řeku Moravu reprezentuje v síti DEF Lukáš Krejčí (krejcilukas@atlas.cz).

Mluvčí DEF pro rok 2009:

Horní Dunaj - Gerhard NAGL, Německo

Střední Dunaj - Enikő Anna TAMAS, Maďarsko

Dolní Dunaj - Petruta MOISI, Rumunsko

Fungování DEF bylo z hlediska financování v roce 2008 částečně zabezpečováno z operačního programu Life+, nicméně žádný velký grant, který by výrazně zviditelnil samotnou organizaci a její práci, získán nebyl. V září 2008 pořádal DEF vědecko-výzkumný kemp pro mladé. Jednalo se o formu školy v přírodě v oblasti mokřadů Dragoman v Bulharsku.

4 Publikace Unie pro řeku Moravu v roce 2008

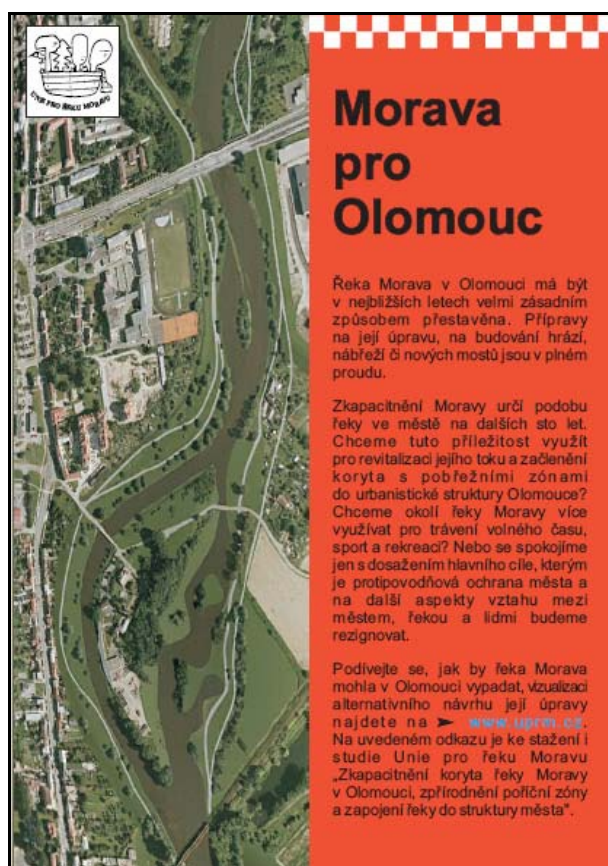
V roce 2008 vydala Unie pro řeku Moravu několik zajímavých publikací. Jejich elektronické verze jsou dostupné na internetových stránkách www.uprm.cz.

4.1 DEF Bulletin

DEF Bulletin je zpravodaj Dunajského environmentálního fóra, který většinou vychází ve dvou číslech do roka nebo též jako jedno spojené číslo. V roce 2008 jsme vydali spojené číslo mezinárodní verze 1-2/2007. Bulletin obsahuje 23 stran formátu A4. V publikaci si můžete přečíst zajímavé články od členských organizací sítě DEF. Česká národní verze tohoto čísla vyšla pouze v elektronické verzi.

4.2 Letáky Morava pro Olomouc, Opava pro Krnov

Jedná se o letáky formátu napůl složené A3, tj. čtyři strany formátu A4. Letáky informují o aktuálnosti protipovodňové ochrany Olomouce a Krnova a stručně představují alternativní návrhy Unie pro řeku Moravu. Navíc obsahují ukázky vizualizací návrhů UPRM, jenž v rámci grantu Nadace Partnerství provedla firma Geodis. Letáky byly vydány v nákladu 500 ks pro každé město. V nákladu 100 ks byly na nosiče CD-ROM vypáleny veškeré materiály týkající se této problematiky (plné verze studií UPRM, vizualizace, letáky). Letáky byly distribuovány zejména mezi obyvatele a zástupce měst Olomouce a Krnova. Grafickou podobu letáků vytvořila Nicol Perečková.

4.3 Osecká Bečva

Jedná se o studii, jež byla popsána výše v textu. Publikace má formát A4 a obsahuje 68 stran včetně příloh. Studie byla vyhotovena v pěti paré, z nichž dvě jsou dostupné v archivu Unie a další tři jsou na Správě CHKO Litovelské Pomoraví a ústředí AOPK v Praze. Tato studie není vyvěšena na internetu.

Citace: Krejčí, L. – Krejčí, M. (2008): *Osecká Bečva, fluvialně – geomorfologická studie území plánované národní přírodní památky*. Studie, Unie pro řeku Moravu, Hrubá Voda, 68 s.

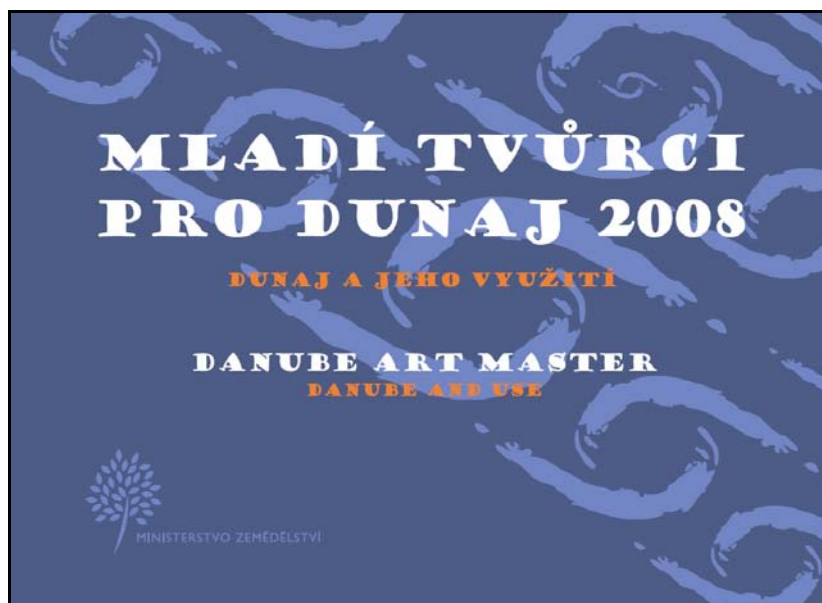
4.4 Svitava pro Letovice

Celkem na 38 stranách je popsána samotná problematika PPO Letovic a rozebrány jsou návrhy UPRM. Celá publikace je bohatě graficky doplněna. Více informací je uvedeno výše v textu. Po jednom exempláři studie bylo poskytnuto městu Letovice, Povodí Moravy, s.p. a Nadaci Partnerství. Dvě vyhotovení jsou dostupné v archivu UPRM, v elektronické podobě je pak studie ke stažení na www.uprm.cz.

Citace: Čermák, V. – Krejčí, L. – Krejčí, M. – Mikeladzová, J. – Perečková, N. – Skořepa, H. – Šitka, J. (2008): *Svitava pro Letovice - studie alternativního řešení protipovodňové ochrany města*. Studie, Unie pro řeku Moravu, Brno, 2008, 38 s.

4.5 Mladí tvůrci pro Dunaj 2008

Již potřetí vznikla publikace shrnující proběhlý ročník výtvarné soutěže Mladí tvůrci pro Dunaj. Letos se jednalo o brožuru formátu A4 naležato, která obsahuje 18 stran. Obsahuje informace o organizacích, které se na soutěži podílejí, informace o soutěži samotné a zejména pak oceněná díla ročníku 2008. Letos byl navíc vydán plakát formátu A2 tvořený koláží vybraných výtvarných děl letošního ročníku. Vše vyšlo v nákladu 1000 ks. Část nákladu již byla distribuována mezi zúčastněné školy či nabídnuta k rozebrání na předávání cen. Další brožury jsou dostupné na kontaktních místech UPRM nebo v Domě ochránců přírody na Panské 9 v Brně. Graficky publikaci upravila Nicol Perečková.

5 Unie pro řeku Moravu a správní řízení

Účast UPRM ve správních řízeních a dalších procesech, ve kterých může veřejnost a občanská sdružení (např. EIA) vstupovat do připravovaných záměrů na vodních tocích, je tradiční formou prosazování ochrany řek a jejich bioty. V mnoha případech se ukazuje, že státní ochrana přírody a krajiny postupuje liknavě a nedostatečným způsobem hájí zákonem stanovené ochranné podmínky vodních toků, zvláště chráněných živočichů i rostlin a dalších částí přírody. K neutěšenému rozhodování orgánů ochrany přírody dle názoru UPRM přispívá roztržičnost kompetencí mezi jednotlivé úřady. Záměr, který by logicky měl být posuzován ve svém celku, je fragmentálně hodnocen dle předmětu probíhajícího řízení (dopad na ZCHD, VKP, chráněná území, Natura, ÚSES, dřeviny, atd.) a postupně získává jedno povolení za druhým, přičemž ve svém celku by jako takový stěží prošel. Následují příklady kauz, kterým se UPRM v roce 2008 věnovala:

Morava – oprava toku u Dubu nad Moravou a Věrovan

Jedná se o dva samostatné záměry na „opravu toku“ Moravy u uvedených obcí, které získaly požehnání vodoprávního úřadu jako akce na ohlášení. Věcným záměrem akcí je sanace přirozeně vzniklých výtrží a těžba štěrkových náplavů, má tak dojít k opravě koryta do původního regulovaného stavu. Řeka Morava byla v předmětné trati historicky upravena, a to za účelem ochrany zemědělské půdy. Z dnešního pohledu přináší tato regulace více negativ než pozitiv (např. zrychlení odtoku vody, degradace prostředí pro říční biotu, snížení samočisticí schopnosti toku a jeho krajinářské hodnoty) a její mechanické udržování by dle UPRM mělo být přehodnoceno. Další udržování řeky Moravy v silně odpřírodněném stavu neodpovídá cílům Rámcové vodní směrnice, kdy by vodní toky měly dosáhnout dobrého ekologického stavu (potenciálu). Z těchto důvodů UPRM upozornila investora (Povodí Moravy, s.p.) a příslušné orgány státní správy ochrany přírody na výskyt ZCHDŽ a tedy nutnost získání příslušných výjimek. Kauzu bude UPRM nadále sledovat.

Morava – protipovodňová opatření v Olomouci

V Olomouci jsou připravována rozsáhlá protipovodňová opatření na řece Moravě. Aktuálně se jedná o II. etapu, které je rozdělena na část A a B. Záměrem UPRM je, aby v rámci protipovodňových úprav řeky Moravy došlo i k dílčímu zpřírodnění jejího koryta a co největšímu začlenění řeky do struktury města, které by umožňovalo její využití ze strany obyvatel a návštěvníků Olomouce. Jelikož tyto aspekty oficiální projekty postrádají a ze strany investorů i projektantů akce panuje neochota k jednáním s UPRM, tak bylo podáno odvolání proti vydanému územnímu rozhodnutí na II.A etapu PPO. Odvolání UPRM ovšem bylo ze strany odvolacího orgánu zamítnuto, přičemž dle názoru UPRM (a Hnutí Duha, místní skupina Olomouc) došlo k porušení procesních práv a tak obě NNO podaly společnou správní žalobu k soudu. UPRM sleduje i další správní řízení, které se k uvedeným akcím váží a aktivně zde uplatňuje své připomínky.

Morava – úprava toku u Zvole

Záměru na zasypání a stabilizaci břehové výtrže, která představuje nátok do nově se utvářejícího moravského koryta, na řece Moravě u obce Zvole, se UPRM věnuje dlouhodobě (viz Výroční zpráva UPRM za rok 2007). Stavba byla pozdržena v rámci správního řízení na získání výjimek z ochranných podmínek zvláště chráněných druhů živočichů, avšak přes námítky UPRM nakonec došlo k udělení požadovaných výjimek. Proto se UPRM proti tomuto rozhodnutí Správy CHKO LP odvolala k MŽP, které věc v současnosti posuzuje. Rovněž tato akce Povodí Moravy, s.p., obdobně jako opravy toku u Dubu a Věrovan, je zaměřena proti působení přirozených fluvialních procesů.

Morava – MVE Lesnice

Investorský záměr na vybudování nové MVE na řece Moravě u obce Lesnice vyžaduje zřízení nového jezu o výšce 3 m, který by vytvořil vzdutí o délce až 800 m. UPRM plně podporuje využívání obnovitelných zdrojů energie, mezi něž malé vodní elektrárny (MVE) patří, ovšem ne za cenu toho, že tyto zdroje budou budovány kdekoliv a za jakýchkoliv dopadů na přírodu. Principiálně se bráníme budování nových jezů, které způsobují potamalizaci vodních toků, jejichž výstavba je odůvodněna jen možností využití vodní energie. Konkrétně nový jez na Moravě u Lesnice by zlikvidoval místní populaci vranky obecné a znehodnotil několika set metrový úsek řeky, tento úsek by již nikdy nemohl dosáhnout přírodě blízkého stavu. Soukromý investoři se pod tlakem okolností snaží negativní dopady svého záměru zmírnit a připravují v rámci stavby revitalizaci starého meandru Moravy, která by měla částečně kompenzovat ztrátu biotopu tekoucí vody, a též umožnit migraci ryb přes jez. Tento přístup je chválný, avšak dle názoru UPRM v lokalitě nelze objektivně nahradit stávající ekosystém toku, který bude výstavbou jezu nevratně poškozen, doprovodnými revitalizačními opatřeními. Jakkoliv budou tato opatření přínosná, tak bude nový stav v důsledku jezového vzdutí vždy výrazně horší, než stávající. Z tohoto důvodu bude UPRM v řízeních, které k záměru probíhají či budou probíhat, požadovat zamítnutí předmětného záměru.

Svitava – Letovice

V Letovicích se na řece Svitavě připravují protipovodňová opatření (zvyšování hrází). Řeka Svitava má v Letovicích kolem svého toku poměrně dost volného prostoru (louky, zahrady, park) a pouze při svém průchodu skrz náměstí je stísněna zástavbou. Na svazích a kopcích nad řekou se v Letovicích vypíná řada stavebních dominant města (zámek, kostely, vodárenská věž). Tato unikátní krajinářko – urbanistická kompozice přímo vybízí využít řeku a pozemky podél ní k vytvoření zelené páteře města. UPRM ve své studii, jež je alternativou oficiálního projektu protipovodňových úprav, navrhla otevření koryta řeky (tj. zmírnění svahů a odsazení hrází) a kontinuální zprůchodnění poříční zóny. Na samotném náměstí byl navržen prostor zapuštěný k řece z něhož by se přímo na obou březích vycházelo po nízkých bermách po a proti proudu toku. Povodí Moravy, s.p., které je investorem stavby, návrhy UPRM nepřijalo a sleduje nejnázornější průchodnou (realizovatelnou) koncepci protipovodňové ochrany města, která dále zvyšuje přisazené hráze a vede k dalšímu oddělení města, lidí a řeky. Bohužel ani zástupce Města Letovic se o přístupu UPRM k řešení řeky Svitavy a jejího okolí v Letovicích nepodařilo přesvědčit. UPRM se v rámci tohoto záměru účastnila územního a stavebního (vodoprávního) řízení, jakožto i řady výrobních výborů.

Bystřice – úprava toku v Hlubočkách

O tomto záměru byla podána informace již ve Výroční zprávě UPRM za rok 2007. V roce 2008 se podařilo dohodnout kompromisní podobu navrhovaných úprav, řada úseků byla ze stavby vypuštěna a u jiných byl potvrzen původně navržený způsob stabilizace. Výsledné řešení není optimální, leč uspokojivé. Škoda jen zbytečně vykácených břehových porostů, k jejichž odstranění nebyl důvod.

Morava – splavnění toku od Kroměříže po Otrokovice

Unie pro řeku Moravu je zásadním způsobem proti realizaci oznámeného záměru: „Plavební komora Bělov“. Tento záměr je jednou z několika etap, jež ve svém souhrnu sledují vybudování zcela nové vodní cesty na řece Moravě od soutoku s Dyjí po ústí Bečvy. Tato vodní cesta má být vystavěna na údajnou podporu turistického ruchu. Turistická vodní plavba na obnoveném Baťově kanálu je ekonomicky ztrátovou činností, další rozšiřování této aktivity, jež záměr sleduje, je proto zcela nevhodné. Rozšířením turistické lodní plavby na řece Moravě dojde v úseku Otrokovice – Kroměříž k zakonzervování stávajícího regulovaného koryta.

6 Finanční zpráva

Výnosy:

Příspěvky Nadace partnerství	165 000,00
Příspěvky DEF	37 040,00
Příspěvky ostatní	320,00
Provozní dotace Město Letovice	2 000,00
Výnosy z prodeje služeb	209 852,00
Výnosy z úroků	216,00
Celkem výnosy	414 428,00

Náklady:

spotřebované nákupy	6 573,00
služby	414 155,00
osobní a mzdové náklady	14 825,00
ostatní náklady	7 003,00
Celkem náklady	442 556,00

Hospodářský výsledek - ztráta **-28 128,00**

V Olomouci dne 25.1.2009

Vyhotovila Karla Středová

Předseda rady mluvčích Mgr.Michal Krejčí